

BEDÖMARUTLÅTANDE FÖR UTBILDNINGSSOMRÅDET FRANSKA

vid Humanistiska fakulteten 2020-04-18

Bakgrund

Bedömargruppen (se nedan) har haft i uppdrag att utifrån universitetets kriterier för utbildningsutvärdering enligt [policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling](#) och med stöd i [vägledning för utbildningsutvärdering](#) utvärdera utbildningen i franska vid Institutionen för språk och litteraturer, Humanistiska fakulteten, Göteborgs universitet.

Inför platsbesöket lämnade fakulteten och institutionen ett antal dokument till bedömargruppen (bilaga 1). Den 4/12 2019 genomfördes ett förberedande möte med institutions- och fakultetsledning. Gruppen fick ta del av information om institutionens organisation och universitetets kvalitetsarbete, samt gavs möjligheten att ställa frågor. Gruppen hade ett längre enskilt sammanträde då panelbesöket samt det efterföljande arbetet planerades. Bedömargruppen har även haft två e-möten, 20/1 och 10/2, för att diskutera lämplig struktur och innehåll inför besöket. Platsbesöket genomfördes den 24-26/2 2020 (program för platsbesök, se bilaga 2). Bedömargruppen har därefter med utgångspunkt i underlag och platsbesöksintervjuer gemensamt utarbetat sitt bedömarutlåtande. Det huvudsakliga arbetet med utlåtandet genomfördes på plats 26/2 och färdigställandet har sedan gjorts via mejl och e-möten.

Följande personer har ingått i bedömargruppen:

- Christian Claesson, docent, spanska, Lunds universitet (ordf.)
- Coco Norén, professor, franska, Uppsala universitet
- Kristina Cekanovic, studentrepresentant, Lunds universitet

Vid platsbesöket genomfördes möten med följande personer:

- Fyra studenter
- Lärlaget: fem lektorer
- Studierektor och studievägledare
- Två doktorander, samt representant från doktorandrådet
- Prefekt och proprefekt
- Vicedekan, prodekan och utbildningsledare

Utbildningens främsta styrkor och svagheter samt bedömargruppens reflektioner och rekommendationer

Sammanfattning

Det övergripande intrycket av utbildningen är tveklöst att den håller mycket hög kvalitet. Det framkommer dock att planeringen och genomförandet av undervisningen har styrts i hög grad av ekonomiska faktorer, i en anda av att "rätta mun efter matsäck" och lärarlaget har arbetat medvetet för att optimera resurserna. Inte minst har man ansträngt sig att skapa ett attraktivt utbildningsutbud för olika studentgrupper. Man har också klarat övergången från GUL till Canvas på ett bra sätt, även om det inneburit mycket extraarbete, för vilket man inte tilldelats extra tid.

Tack vare en robust struktur har alltså lärarlaget klarat den ekonomiska krisen bra. Det enskilt största hotet mot utbildningskvaliteten är bristen på lärarledd tid. På grundkursen är antalet lektionstimmar per vecka acceptabelt (medel ligger på nio timmar, vilket är minimigränsen för högskoleutbildning på heltid), men på fortsättningskurser är det alldeles för lågt; här pendlar det mellan två och sex klocktimmar per vecka.

Lärarna har varit kreativa och i möjligaste mån drygat ut timmarna – med mycket hemarbete via Canvas, grupparbeten, kamratrespons – men man är också väl medveten om att det är svårt att i längden uppfylla lärandemålen med så låg timentilldelning. Bedömargruppen anser att det inte är rimligt att lägga ett informellt budgetansvar på den kursansvarige som kan leda fram till färre undervisningstimmar och mer osynligt arbete för lärarna. I stället för att lägga fokus på kursbudgetar borde man utgå från ämnets tilldelning och fatta strategiska beslut om det totala utbildningsutbudet.

Med tanke på att det ofta är fruktlöst att ange resursbrist som svaghet vill bedömargruppen i stället lyfta fram utvecklingsområden där institutionen skulle kunna göra förändringar. Det gäller särskilt den organisatoriska dimensionen. Både studenter och lärare vittnar om en otydlighet i rollfördelningen mellan till exempel studentexpedition, studievägledare och andra administrativa funktioner. Vad som sker är att det blir de enskilda lärarna som i slutändan tar hand om studentärenden, vilket i sin tur belastar deras redan ansträngda arbetssituation.

Ett annat övergripande drag är lärarlagets självständighet. Det är å ena sidan en fördel att lärarna som kan sina ämnen också är de som utformar utbildningen, men å andra sidan drar man inte nytta av varandras erfarenheter och kompetenser. Till exempel skulle de stora likheterna mellan utbildningarna i spanska och franska ge en bra bas för dialog och samarbete i det pedagogiska utvecklingsarbetet. Visst samarbete sker, men man skulle kunna ha en systematisk dialog mellan språkutbildningar som organiseras på liknande sätt, till exempel "skolspråken" med behörighet steg 3 till grundkursen.

SPL har valt att ha studierektorer för utbildningsområdena som inte tillhör ämnet, vilket man kan se fördelar med. Nackdelen är att de kanske i högre grad antar ett administrativt och ekonomiskt perspektiv på bekostnad av pedagogiskt och ämnesdidaktiskt ledarskap. Det ska

dock påpekas att lärarlaget omtalar sin studierektor i uppskattande ordalag, men samtliga, inte minst studierektorerna själva, efterfrågar en tydligare beskrivning av funktionens ansvar och roll.

Rekommendationer:

- Prioritera lärarledda timmar vid resursfördelning
- Klargöra rollfördelning inom institutionen och förbättra kommunikationen mellan olika funktioner
- Utnyttja institutionens bredd för mer synergieffekter mellan lärarlagen

Lärandemål och examensmål

Underlaget i form av kursguider, kompendier, examinationer och självständiga arbeten visar en mycket väl genomarbetad utbildning på grundnivå. Varje nivå's lärandemål visar på en genomtänkt progression mellan grundnivå, fortsättningsnivå och fördjupningsnivå och motsvarar sammantaget examensförordningens mål för kandidatexamen. När det gäller färdighetsmålen anges de även med GERS-nivå. Under intervjun med lärarna framkom att utbildningen på avancerad nivå nu är föremål för samma genomarbetning.

Lärarna uppmanar studenterna att läsa kursplanen vid kursstart och lärandemålen förekommer även i kursguiderna för kurserna på grundnivå. Studenterna själva uppger att de inte lägger så stor vikt vid den formella information som finns tillgänglig, men upplever att kraven och bedömningskriterierna ändå är tydliga.

Särskilt bedömningsmallen för självständiga arbeten visar på mycket hög kvalitet när det gäller genomförandet av examination. En institutionsgemensam bedömningsmall borgar för att alla studenterna bedöms på samma sätt, vilket klargör spelreglerna för både examinatorer och studenter.

Utifrån bifogade scheman kan man utläsa att timtilldelningen för varje kurs är låg, särskilt för fortsättningskursen och fördjupningskurser. Kursen för självständiga arbeten innefattar endast fem seminarietillfällen.

För avancerad nivå har man valt att enbart ha nätbaserad undervisning och undervisningen verkar bedrivas som läskurser, dvs. att man träffar en lärare vid kursens start och kommer överens om innehåll och uppgift, som man sedan fullgör självständigt med ytterligare en eller två träffar.

Ur dokumenten är det svårt att utläsa hur många lärarledda timmar studenterna har på fördjupningskursen och kurser på avancerad nivå och intrycket är att man skraddarsyr individuella lösningar. Studentgruppens storlek bör inte styra antalet lärarledda timmar på kursen (däremot kan storleken i viss mån påverka lärarnas timtilldelning, exempelvis vad gäller rättning), utan kurserna bör i möjligaste mån ”subventionera” varandra utifrån ett helhetstänk kring ämnet.

Rekommendation:

- Öka antalet lärarledda timmar på alla nivåer, i synnerhet fortsättningsnivån.

Studenternas lärande i centrum

Trots de ekonomiska problemen, som i hög grad påverkat förutsättningarna för undervisning inom ämnet, står det klart att lärarlaget har studenternas lärande i centrum. Ekonomin har tvingat lärarna att använda sin kreativitet för att behålla kvaliteten i undervisningen och dryga ut de få lärarledda timmarna så mycket som möjligt. Med stöd av Canvas får studenterna göra mycket arbete hemma istället för på lektionstid, vilket visserligen innebär en ökad rättningsbörda för lärarna, men också gör att man kan utnyttja lektionerna på bästa vis.

Genomgången av det tillhandahållna studiematerialet visar också att på att studenterna står i centrum och är väl omhändertagna. I kursguiderna återfinns mycket information om hur Canvas används, vilka undervisningsformer som används, kursupplägg och examination, kompensation för frånvaro, plagiatregler, biblioteksresurser och allmänna råd.

I bedömargruppens möten med lärare och studenter framkommer det att det finns ett starkt förtroende mellan dem. Studenternas sätt att beskriva och kommentera sin utbildning vittnar om att lärarna har förmått att inte låta de ekonomiska problemen skina igenom, utan tvärtom är de genomgående generösa med sin tid och hittar individuella lösningar om det behövs.

Ett önskemål som framfördes av programstudenter är önskemålet om att i högre grad samordna kurs- och schemaläggning mellan ÄLP, ISP och fristående kurs eftersom det ibland uppstår överbelastning under kortare perioder.

Rekommendation:

- Samordna schemaläggning och belastning för de olika programmen och fristående kurserna.

Utbildningens forskningsanknytning och vetenskaplig grund

Lärarlaget har gjort ansträngningar för att införliva de vetenskapliga frågeställningarna tidigt i utbildningen, till exempel genom delmomentet ”Språkvetenskapliga seminarier” och ”Akademisk framställning”. Man har införlivat den forskning som sker inom lärarlaget redan på grundnivån, särskilt vad gäller inläringen av vokabulär.

Vidare har man bjudit in gästföreläsare inom språkinläring och korpuslingvistik, vilket har varit mycket uppskattat av både lärare och studenter. Särskilt studenterna kommenterade vilken inspiration de fick av föreläsningarna. Studenterna på de högre nivåerna uppger också att de känner sig välkomna till det högre seminariet.

Litteraturlistorna visar att man också införlivar vetenskapliga artiklar. Under FR1111 återfinns sådana på delkurs 1 och 2. Kanske har man varit väl ambitiös då studenterna medger att de vetenskapliga artiklarna som ingår i delkurs 1 låg något över deras förutsättningar givet förkunskaperna. Under FR1200 ingår artiklar i delkurs 3 men inte i den litteraturvetenskapliga delkurs 2.

En styrka i utbildningen är att man täcker både språkvetenskapliga och litteraturvetenskapliga fält, men när det gäller kursernas innehåll ser man också utifrån lärandemålen (till exempel för Franska 1200) att det teoretiska djupet är mer framträdande inom de språkvetenskapliga kurserna än inom de litteraturvetenskapliga.

Rekommendation:

- Överväga en mer systematisk forskningsanknytning till språk- såväl som litteraturvetenskap inom utbildningen.

Lärarkårens dimensionering och kompetens

Franskan vid GU har i dagsläget en professor och sju universitetslektorer. Eftersom bemanningen inte är stabil skiljer det sig från vad underlaget från november 2019 angav. Fyra lektorer har ämneslärarexamen vilket utgör en solid kompetensbas för att framgångsrikt bedriva utbildningen inom ämnet.

Samtliga i lärarlaget har högskolepedagogisk meritering. De två docenterna som anges i underlaget från HT19 bidrar inte aktivt till undervisningen, då en är tjänstledig för anställning vid ett annat lärosäte och den andra innehar uppdraget som prefekt. Därtill kommer två doktorander som nu undervisar, men vars anställningar upphör i augusti 2021.

Utbildningsutbudet i franska är brett och innefattar allt från kurser för nybörjare till utbildning på forskarnivå, och många kurser ges både som campus- och nätutbildning. I ljuset av det framstår lärarlaget som underdimensionerat, framför allt inför kommande läsår.

Något som särskilt bör kommenteras är lärarlagets positiva inställning till nybörjarkurser (FR1031 och FR1032) och nätundervisning, vilket är lovvärt. Ser man tillbaka i tiden har nybörjarundervisning generellt hanterats något styvmoderligt av universitetslärare. Sett över hela landet har man också varit sen inom romanska språk att anpassa sig till och anamma nya undervisningsformer.

Ämnets kompetens har nyligen förstärkts genom en befordran till professor, men det allmänna intrycket är att de hårda kraven på undervisning har utvecklat lärarlagets pedagogiska kompetens, kanske på bekostnad av den vetenskapliga meriteringen.

Rekommendationer:

- Upprätta en långsiktig bemanningsstrategi från ledningshåll
- Ge lärarlaget möjlighet till att stärka sin forskningsmeritering

Studentinflytande

Under intervjun fick bedömaregruppen träffa fyra studenter från olika samläsningsgrupper och olika nivåer. När det gäller studentrepresentation fylls platserna i institutionsrådet. Dock bör studentkåren, i detta fall Humanistsektionen vid Göta studentkår, vara mer tillgänglig och aktiv på ämnesnivå ur ett utbildningsbevakningsperspektiv, med tanke på att ämnena själva tagit på sig uppgiften att tillsätta och stödja studentrepresentanter.

Sedan hösten 2018 används det nätbaserade systemet Sunet Survey för kursutvärderingar, men både studenter och lärare upplever det som undermåligt. Man pekar på flera problem. Dels sorteras värderingar med färre än 30% svarande bort. Med tanke på den låga svarsfrekvensen, vilket allmänt gäller kurser oavsett ämne och lärosäte, innebär det i praktiken att få kurser dokumenteras på de högre nivåerna. Dels menar studenterna att det är otydligt i vilken mån de ligger till grund för pedagogiskt utvecklingsarbete.

I underlaget som bedömaregruppen fått tillgång till återfinns en stor mängd Kursvärderingsprotokoll (daterade före det nuvarande systemet), som på ett förtjänstfullt vis sammanställer studenternas reflektioner. Dock återkommer samma formulering: ”Beslut om åtgärd(er): Studierektorn för ämnet ser över de föreslagna förbättringarna samt kommentarerna i samråd med lärarna”. Med stor sannolikhet gör formuleringen inte rättvisa åt de åtgärder som har vidtagits.

Rekommendationer:

- Tydliggöra vem som ska ha samlat ansvar för kursvärderingarna
- Införa en kursvärderingsmodell som möjliggör pedagogiskt utveckling
- Stärka relationen mellan studentkåren, studenterna och institutionen

Studenternas studie- och lärmiljö

Den fysiska studiemiljön utmärks främst av nybygget Humanistens stora fokus på studentperspektiv; det finns många och olika typer av studieplatser, ett stort studentpentry, samt expeditioner riktade mot studenterna. Denna positiva upplevelse av studiemiljön uppfattas från alla intervjuade grupper.

Studenterna upplever dock den studiesociala miljön som delvis begränsad p.g.a. få lärarledda timmar, men de uppskattar åtgärder såsom många grupparbeten, välutvecklade inspelade föreläsningar, virtuella rum och interaktiva studieguides, som används både på distansutbildning och på campusutbildning.

Som redan nämnts upplever både studenter och lärare en otydlighet i rollfördelningen mellan de studieadministrativa funktionerna. Situationen skulle kunna leda till en otrygghet för studenterna, men de enskilda lärarnas insatser har uppvägt eventuella svagheter.

Rekommendationer:

- Rikta tydlig och samlad information till studenter om studie- och yrkesvägledningens skilda funktioner gentemot utbildningsadministrationen
- Tydliggöra rollfördelningen mellan de studieadministrativa funktionerna, lärarna och studierektor

Kvalitetssäkring, uppföljning och utveckling

Humanistiska fakultetens modell för och genomförande av utvärderingen är mycket systematisk och lämnar inget att önska. Styrdokument, instruktioner, mallar och upptaksmötet har gett en mycket god vägledning av förväntningarna och syftet. Bedömagruppen hoppas att detta även kommer att återspeglas i uppföljningen och framför allt i framtida utvecklingsarbete, och att det inte är en byråkratisk överkonstruktion.

I praktiken spelar lärarlaget den huvudsakliga och avgörande rollen för kvalitetssäkring, uppföljning och utveckling. Man är naturligtvis styrd av överordnade regelverk, men främst vilar kvaliteten på lärarnas engagemang för studenter och utbildning, och det goda samarbetet inom laget.

Institutionen anordnar pedagogiska eftermiddagar, men verkar inte ha lagt fokus på pedagogiska frågor. Det är förståeligt utifrån de hårda ekonomiska kraven i nuläget, men i framtiden bör dessa kunna prioriteras. Den breda miljön av språkutbildningar torde kunna leda till synergieffekter.

Ett nästa steg i kvalitetssäkring och utveckling skulle kunna vara benchmarking mot ett nordiskt universitet med jämförbart utbildningsutbud, till exempel *Institutt for fremmedspråk* vid Universitetet i Bergen.

Rekommendationer:

- Fakulteten: skapa förutsättningar för institutionen att fokusera på kvalitet i utbildningen.
- Institutionen: skapa gemensamma former för kvalitetsarbete för att dra nytta av bredden.

Studenternas och samhällets behov

Utbildningen i franska ger goda möjligheter till att komma i kontakt med framtida yrkesliv och att sätta in studierna i ett bredare sammanhang. På fortsättningsnivån ges seminarier i omvärldskunskap och fortsatta studier och arbetsliv. Institutionens föreläsningsserie ”Brännpunkt språk” erbjuder goda tillfällen för studenter att få kännedom om språkkyrken, traditionella sådana som översättare, men också och kanske viktigast, mindre självklara, som egenföretagare.

De institutionsgemensamma kurserna om "Språk i praktiken" är välutvecklade och skapar en naturlig väg in i på arbetsmarknaden för studenter på grundnivå och i ISP:en. Studenterna har också möjlighet att genomföra praktikkurser genom "Kvalificerad arbetspraktik med humanistisk inriktning" (KAH100), som skulle kunna vara en del av den rekommenderade studievägen för studenter som läser fristående kurser.

Därutöver har institutionen kursen "Humanistens arbetsliv" (7,5 hp), som ingår som obligatorisk kurs inom ISP:en och kan läsas av alla studenter med 60hp i ett humanistiskt ämne, men dess innehåll är mer lämpligt att erbjuda inom de yrkesvägledningsresurser som studievägledningen på fakulteten bedriver.

Utifrån bedömargruppens erfarenheter av språkutbildningar ser vi att institutionen och ämnena ligger i framkant.

Rekommendationer:

- Infoga kursen "Kvalificerad arbetspraktik med humanistisk inriktning" (KAH100) som en del av den rekommenderade studievägen för studenter som läser fristående kurser
- Erbjud individuell yrkesvägledning till samtliga studenter på fortsättnings-, fördjupnings- och avancerad nivå som en del av studievägledningens verksamhet.

Bilaga 1

Underlag till bedömargruppen

Reflektion Franska 2019/11/07

Utbildningsrelaterade dokument

- Självständiga arbeten
- Kompendier
- Studentsvar med bedömning (uppgifter)
- Examinationsuppgifter
- Schema
- Litteraturlistor
- Kursguider
- Kursvärderingar

Styrdokument

- Bedömningsmallar för examensarbete
- Kursplaner
- Styrdokument kring kursansvar och examinator
- Utbildningsplaner

Övrigt

- Klocktimmar undervisning 2019
- Antal individer 2014-2017
- Söktryck 2016-2019
- Prestationsgrad 2014-2018
- Anställningar HT2019

Tidigare granskningar

- SWOT-analys
- UKÄ romanska språk 2012

Bilaga 2

Program platsbesök 24-26 FEBRUARI

Måndag 24 februari

09:00-10:00 Bedömggruppen, internt

10:00-12:00 4 studenter, franska, olika nivåer

Lunch

13:00-15:00 1 student, spanska, fortsättningsnivå

15:15-16:15 Studierektorer, studievägledare

16:15-17:00 Bedömggruppen, internt

Tisdag 25 februari

09:00-11:00 Lärare, spanska

Lunch

12:00-14:00 Lärare, franska (ej prefekt)

14:15-15:00 doktorander (endast franska)

15:00-15:30 Bedömggruppen, internt

15:30-16:00 Prefekt, proprefekt

16:00-16:30 Fakultetsledning (prodekan Göran Larsson, vicedekan för utbildning på grund- och avancerad nivå Palle Kortteinen och utbildningsledare Kaj Johansson)

Onsdag 26 februari

09:00-15:00 Bedömggruppen, internt